

III. ULUSLARARASI TÜRK - AFRİKA KONGRESİ SONUÇ DEKLARASYONU

EDİTÖR
Doç. Dr. Ahmet KAVAS

“III. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi” 4 - 6 Aralık 2007 tarihleri arasında İstanbul'da Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi - TASAM'ın ev sahipliğinde gerçekleştirildi. III. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi'ne, Afrika Birliği'ne üye ülkelerden Afrika Birliği nezdinde kıta hakkındaki çalışmalarıyla tanınan uzmanlar, akademisyenler ve düşünce kurumlarının temsilcileri ile Avrupa'dan uzmanlar katıldı. Ayrıca bu kongreye Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı Afrika ve Doğu Asya İkili Siyasi İşler Genel Müdürlüğü, TİKA, DEİK ve diğer ilgili kurumlar, Afrika'nın farklı ülkelerindeki Türk büyükelçileri, ülkemizi daha önceki yıllarda bu kıtada temsil eden büyükelçiler ve Ankara'da bulunan 10 Afrika ülkesinin büyükelçileri Afrika Diplomatik Grubu olarak eksiksiz iştirak ettiler.

Toplam 50 konuşmacının katılımı ile tamamlanan kongremizde; öncelikle Afrika Birliği Teşkilatı'nın 25 Mayıs 1963 tarihindeki kuruluşundan 2002 yılında Afrika Birliği'ne dönüşmesine kadar geçen sürede yapılanlar üzerinde duruldu. Yine Türkiye'nin bu uluslararası kuruluşla günümüze kadar sınırlı da olsa gerçekleşen yakın münasebetleri ve gelecekte daha etkin iş birliği imkânları üzerine sunumlar yapıp, müzakerelerde bulunuldu. Avrupa Birliği'ni model aldıktan sonra yeniden yapılanan Afrika Birliği'nin, uluslararası alandaki etkinliğini her geçen gün artırdığı konusundaki ortak görüş önemli bir tespit oldu. Kıta ülkeleri için başta ekonomi olmak üzere; insan kaynakları, bilim ve teknoloji, barış ve güvenlik, siyasi işler, altyapı ve enerji, sosyal işler, ticaret ve endüstri, kırsal ekonomi ve ziraat gibi son derece hayati konularda faaliyet gösteren sekiz komisyonun çalışmaları ile gelecekte hem 53 üye ülke arasında hem de dünya çapında daha etkin olma hedefleri üzerinde duruldu.

Birçok Afrika ülkesiyle tarihi bağlarını geliştirerek sürdüren, öte yandan diğer ülkelerle de her geçen gün farklı alanlarda iş birliği imkanları arayan Türkiye Cumhuriyeti'nin Afrika Birliği ile kurduğu ilişkilerini daha etkin bir konuma getirme gayreti içinde bulunması birçok tebliğde olumlu bir gelişme olarak belirtildi.

Bulunduğu coğrafyanın konumundan kaynaklanan imkanları sebebiyle Asya, Avrupa ve Afrika ülkeleri arasında önemli bir köprü olma konumunda bulunan ülkemizin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde ciddi kazanımlar elde ettiğine ve bunları Afrika Birliği'nin ilgili komisyonları ile paylaşmasının faydalı olacağına dikkat çekildi. Yine Avrupa Birliği'ne üye olarak girdiği takdirde Türkiye'nin elde edeceği konumla, eski sömürgeci devletlerden olmaması dolayısıyla Afrika ülkelerinin en ciddi destekçileri arasında yer alacağı önemli bir öngörü olarak kaydedildi. Geçen yüzyılda sömürgecilikle mücadele eden Afrika ülkelerine bağımsızlık savaşlarında model olan Türkiye'nin, 21. yüzyılda müşterek iş birliği ve kalkınma yolunda bu kıta ülkeleriyle ciddi adımlar atabilecek konumda olduğu belirtildi. Afrika Birliği'nin yeni açılımlar içinde olan Türkiye'nin önündeki en önemli fırsatlardan biri olduğu vurgulandı. Haliyle bu son derece önemli girişimin, şimdiden

inşa edilmek durumunda olduğu ifade edildi. Devlet adamlarının karşılıklı ziyaretleriyle pekiştirilen dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin ekonomi, kültür - sanat, insani yardımlar, ziraat, sanayi, barış ve güvenlik, bilim ve teknoloji alanlarında yapılacak girişimlerle desteklenerek sağlam zeminler üzerine oturtulması gereğine değinildi.

III. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi, Türkiye'nin bugüne kadar Afrika Birliği'ne üye ülkelerle elde ettiği kazanım ve tecrübelerinin aktarılmasına, Afrika Birliği'ne üye ülkelerle gelecek için müşterek bir vizyon belirlenmesine, bir dizi eksikliklerden kaynaklanan ilişkilerin daha iyi seviyeye çıkarılmasına yönelik konuların ele alınmasını sağlamıştır. Kongrede "Küresel Siyasi Gelişmeler Işığında Afrika Birliği; Barış ve Güvenlik İşbirliği, Afrika Birliği ile Türkiye Arasında Güvenlik Alanında İmkanlar, Afrika Birliği Üye Ülkelerinde Ekonomik İmkanlar ve Kalkınma Trendleri, Afrika'nın Yeniden İnşası Çalışmalarında Gelişmeler ve Zorluklar" başlıklı beş oturum ve Afrika'daki Türk Büyükelçileri ile Türkiye'deki Afrikalı büyükelçilerin tamamının katılımlarıyla kapanış ve değerlendirme oturumu yapıldı. Bu son oturumda özellikle gelecek sene yapılacak IV. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi'nde ele alınabilecek konular üzerinde duruldu. Ayrıca gelenekselleşen bu kongrenin yurtiçi ve yurtdışında daha etkili sonuçlara vesile olması için uluslararası boyutta tanıtımının yapılmasının gerekliliğine ısrarla işaret edildi.

Türkiye'de ilk defa uluslararası boyutta ele alınan böylesine önemli bir konuda Afrika Birliği'ne üye ülkeler arasında pek çok alanda mevcut tecrübelerin paylaşımı, gelecekte daha etkin iş birliği ve kalkınma imkanlarının ele alınması temel hedef olarak ortaya çıkmıştır. III. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi'nde yapılan sunumlar ve tartışmalar neticesinde aşağıdaki konularda önerilerde bulunularak kararlar alınması yönündeki görüşler ortaya konmuştur:

1- Afrika Birliği ile Türkiye arasında mevcut iş birliği imkanlarının eskisinden daha etkin bir konuma kavuşturulması. Bunu gerçekleştirmek için en kısa zamanda yeni etkileşim alanları için gerekli adımların atılması. Türkiye'de Afrika kıtasının daha iyi tanınması, Türkiye'nin Afrika Birliği üyesi ülkelere tanıtımının bir an önce başlatılması için yetkili birimlerin oluşturulması.

2- 53 üye ülkenin oluşturduğu Afrika Birliği'nin kıtada güvenliği sağlama noktasında hükümetler kadar sivil toplum kuruluşlarından da destek alması. Somali, Gambiya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Fildişi Sahili gibi Afrika ülkeleri dahil 1950'li yıllarda Kore'de başlayan ve Afganistan, Bosna, Kosova gibi ülkelere de ciddi askeri barış gücü operasyonlarına destek veren Türkiye'nin tecrübelerinin Afrika Birliği bünyesindeki komisyonla paylaşılması.

3- Henüz yürürlüğe girmemekle birlikte yakın gelecekte faal olacak kıta içi güvenlik paktının şimdiden Türkiye tarafından da yakından takip edilerek desteklenmesi. Bu

bağlamda Afrika için barış akademisi, terörizmi araştırma enstitüsü ve uluslararası hukuk enstitüsü gibi stratejik araştırma merkezlerinin kurulması.

4- Fakirliğin, kıtanın değişmez kaderi gibi algılanmasının beraberinde istikrarsızlığa da sebep olduğu bilindiğinden öncelikle bu istenilmeyen durumun düzeltilmesi, Asya ile Latin Amerika ülkelerinde görülen iyileşmelerin Afrika için de teminine katkıda bulunulması.

5- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı - TİKA'nın Etiyopya, Sudan ve Senegal'de açtığı koordinasyon ofislerinin daha da güçlendirilerek faaliyet alanlarının sadece bu ülkelerle sınırlı kalmayıp diğer komşu ülkelerde de etkili olmalarının desteklenmesi. Ayrıca gönüllü sivil kuruluşların faaliyetlerinin daha verimli hale getirilmesi için gerekli bilgi ve tecrübe paylaşımı imkanlarının sağlanması.

6- Tabii kaynakların basit gerekçelerle yok edilmesinin önüne geçilmesi ve dünyada yenilenebilir enerji kaynaklarının bu kıtada da kullanılması. Petrol ve doğalgaz kaynaklarına sahip olan Afrika halklarının öncelikle bu kaynaklardan kendilerinin de istifadesi için gayret gösterilmesi.

7- Türk üniversiteleri başta olmak üzere mesleki, teknik ve sanat alanlarında faaliyet gösteren eğitim kurumları ile Afrika ülkelerindeki resmi ve özel üniversiteler arasında iş birliği kurulması, öğretim elemanı ve öğrenci değişiminin temin edilmesi, yakın gelecekte Türkiye'nin bazı Afrika ülkelerinde üniversite açması.

8- Sürdürülebilir kalkınma için gerekli okur - yazar oranının artırılması, kız çocuklarının eğitilmesi için Türkiye'deki uygulamaların kıta ülkelerinde de uygulanabilirliğinin araştırılması. Bilimsel ve teknolojik bilginin teminine öncelik verilmesi. Ayrıca kapasite gelişimi ve teknoloji transferi konusunda Türkiye ile yakın iş birliği kurulması.

9- Afrika Birliği ile Türkiye arasında geleceğe yönelik faaliyetlerin sadece iş birliği ve kalkınma imkanlarının artırılması ile sınırlı kalmaması, bunlara zemin hazırlayacak faaliyetler için gerekli fonların sayılarının ve kapasitelerinin artırılması, bunlar vasıtasıyla müşterek faaliyet alanları oluşturulması.

10- Afrika ülkelerinin ve Türkiye'nin tarihi, coğrafyası, kültürel ve sosyal yapısı, ekonomik ve ticari konumlara okullardaki ders kitapları başta olmak üzere görsel ve yazılı medyada yer verilmesi için en kısa zamanda tanıtım amaçlı çalışmalara başlanması.

11- Afrika'da son 50 yılda yaklaşık 50 ayrı noktada yaşanan iç çatışmaların, yok denecek kadar azaldığı bu dönemde mevcut birkaç örnekten hareketle kıtanın "çarpışmalar coğrafyası" algısının kırılması.

12- Afrika diasporasının kıtanın geleceğinde hayati bir önem taşıması dolayısıyla Afrika Birliği bünyesinde konunun ele alınması ve bu bağlamda Türkiye'deki Afrikalılar'ın varlığının da dikkate alınarak karşılıklı etkileşimde kendilerine öncelik verilmesi.

13- Afrika için hazırlanacak projelerin geniş kapsamlı girişimler için uygulanabileceği göz önünde bulundurularak hazırlık yapılması, bu kıtayı anlamadan ve yeterince öğrenmeden müdahalede bulunmanın sakıncalı olacağı bilinmesi.

14- Kıtadaki doğal kaynakların yönetiminin bizzat kıta ülkeleri tarafından yapılması, çok uluslu şirketlerin müdahalelerinin önüne geçilmesi ve elde edilen gelirlerin halka daha fazla yansıtılması için Afrika Birliği'nin etkinliğinin desteklenmesi.

15- Her türlü yatırım ve iş birliği imkanları noktasında gerekli finansmanın mümkün olabildiğince kıta ülkelerinden temini.

16- Afrika Birliği Komisyonu bünyesindeki sekiz komisyon ile Türkiye'de benzeri kurumlar arasında karşılıklı toplantılar yapılarak uzmanlar arasında bilgi ve tecrübe paylaşımının sağlanması.

17- Afrika ülkelerinde farklı alanlarda girişimlerde bulunmak yerine Türkiye olarak en faydalı sektörlerin belirlenmesi sureti ile yatırımlarda ağırlığın bu yönlere kaydırılması.

18- Afrika ülkeleri ile Türkiye arasında yaşanan siyaset, dış politika, ekonomi, kalkınma yardımları gibi alanlardaki müspet gelişmelere yol açan bilimsel çalışma ve projeleri gerçekleştirenlerin ve yatırımcıların ödüllendirilmesi.

19- Afrika ve Türkiye'de karşılıklı ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunulan alanlarda başarılı eser veren bilim ve fikir adamlarının, resmi ve sivil kurumların, spor ve sanat adamlarının nişan ve benzeri ödüller verilerek takdir edilmesinin sağlanması.

20- Başta Türkiye'deki Yüksek Öğretim Kurumları olmak üzere Afrika ülkelerine model olabilecek kurumların Afrika Birliği ile iş birliği yapılarak kıtada gerekli tanıtımların yapılması, ilgili bürokratik engellerin kaldırılması.

21- Türkiye ile Afrika ülkeleri arasında sinema, tiyatro, şiir, resim ve müzik alanlarında ortak sanat faaliyetleri düzenlenmesi.

22- Devlet adamları arasında gerçekleşen ziyaretlerin Afrika toplumları ve Türk toplumu nezdinde daha etkili olması için, sivil toplum kuruluşları arasında da yaygınlaştırılarak farklı alanlarda etkin sonuçlar verecek faaliyetler düzenlenmesi.

23- Afrika Birliği ve Türkiye arasında kurulacak yakın iş birliği sayesinde 21. yüzyıla yön verecek stratejik araştırma, vizyon geliştirme, ortak proje üretme imkanlarına zemin hazırlanması ve en kısa zamanda müşterek faaliyetlere girişilmesi.

24- Bizzat Afrikalılar'ın yeni ortaklık imkanlarının değerlendirilmesi amacıyla kurulan ve kıta için son derece stratejik önemi olan NEPAD ile Türkiye arasında yakın etkileşimin kurulması.

25- Türkiye'nin halen bu kıtayı kuzey ve Sahraaltı olarak iki ayrı parça gibi algılamaktan vazgeçerek bir bütün olarak kabul etmesi.

26- 2005'i "Afrika'ya açılım yılı" ilan eden ülkemizin 2008'de yapılması planlanan Türk - Afrika Zirvesi ile hem Afrika toplumlarında hem de kendi toplumumuzda daha etkili sonuçlar alabilmesi için bu kıtaya verilen önemi ortaya koyan çalışmaların, zirve kapsamında halkların etkileşimini sağlayacak eş zamanlı sivil toplantıların planlanması ve yapılması.

27- Afrika Birliği ve Türkiye arasında bu kongre ile ortaya konan bilgi birikimlerinin her iki tarafa da aktarılarak daha verimli sonuçlar elde edilmesi için yakından takip edilmesi konularında ortak kanaat oluşmuş bulunmaktadır.